

YAYIN ve ETİĞİ

Prof. Dr.
TAMER AKÇA

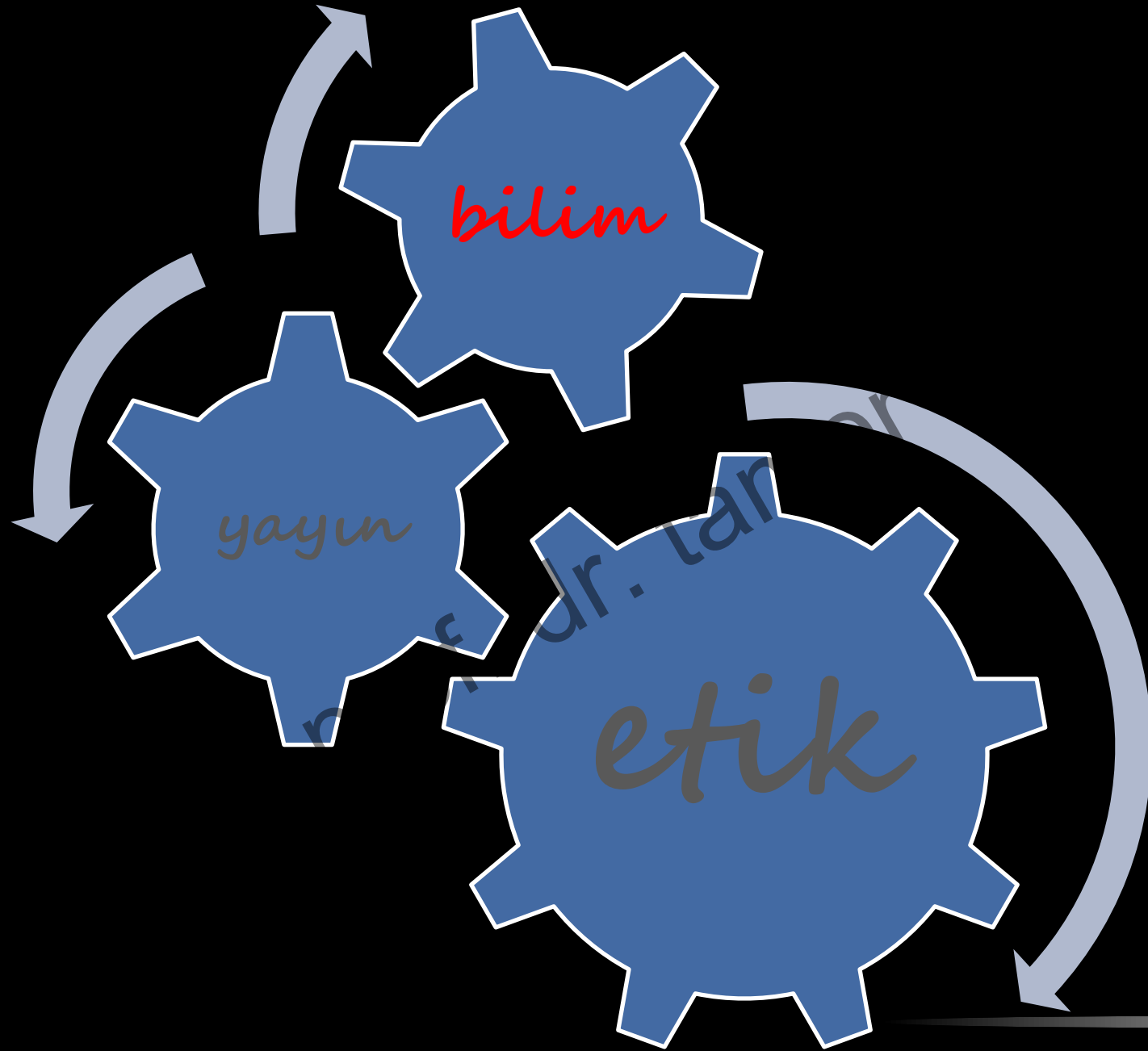

Mersin Üniversitesi
Tıp Fakültesi

Genel Cerrahi
A. D

BİLİM

- doğayı gözlem, deney ve araştırmalarla değerlendirip, akıl süzgecinden geçirme
- önyargı ve dogmalardan uzak kalma
- insanların mutluluğu, refahı, uzun **ve** sağlıklı yaşaması için bilimsel bilgi ve teknolojiyi uygulama

BİLİM – hedefler

bilgi kuramına yönelik

- doğanın doğru bir tanımını vermek
- açıklayıcı teoriler ve hipotezler geliştirmek
- güvenilir öngörülerde bulunmak
- hataları ve peşin hükümleri ortadan kaldırmak
- gelecek bilim insanı kuşağına bilimi öğretmek
- bilimsel fikirler ve gerçekler hakkında **halkı** bilgilendirmek

prof. dr. tamer akça

BİLİM – hedefler

pratik

- mühendislikte
- tıpta
- ekonomide
- tarımda ve
- diğer uygulamalı araştırma alanlarında problemler çözmek
- insan sağlığı ve mutluluğu

prof. dr. tamer akça

BİLİM – yöntem

- ilk verilere ya da arka plandaki bilgilere dayanan bir araştırma **sorununu** tespit et ya da bir **soru** sor
- bir **hipotez** geliştir
- hipotezlerden ya da arka plandaki bilgilerden **tahminler** yürüt
- hipotezleri **sına**; ek bilgiler topla
- bilgiyi **analiz** et
- bilgiyi **yorumla**
- hipotezi **doğrula** ya da doğrulama

sonuçları yay

YAYINSIZ
BİLİM
ÖLÜDÜR

YAYINLA

YA DA

YOK OL

YAYINLA VE
YOK OL

sonuçları yay

BİLİM – ETİK

- bilim ve teknolojiyi kullanmak çevreden soyutlanmış basit bir olgu değil
- bilimsel çalışmalar bilim insanı ve araştırmacının karar ve tercihlerine bağlı
- bazı değerlerin dünya genelinde müştereken kabullenilmesi ve hayata geçirilmesi ihtiyacı
- bilimsel çalışmalarla ilgili dünya genelinde benimsenen evrensel nitelikte değerler

ETİK

insanın toplumsal ölçekte gerçekleştirdiği ve başkalarını etkileyen sonuçları olan davranışları/eylemleri/yapıp-etmeleri ve bunları biçimlendiren düşünme süreçleri ile ilgilidir

- ❶ **Felsefenin bir ana alanı olarak etik;** davranışlar bağlamında iyi nedir? neler iyidir? ideal davranışların formülü nedir?
- ❷ **Genel ahlak olarak etik;** insan ilişkilerinde yapılması/kaçınması gereken kurallar kümesi
- ❸ **Meslek etikleri;** belli bir alanda etkinlik gösterenlerin uymaları gereken kurallar ve davranışlar

ETİK - AHLAK AYRIMI

- etik
 - insan davranışlarını irdeleyen düşünsel soyut bir etkinlik
 - ahlak
 - insan davranışlarını belirleyen toplumsal somut bir düzenek
- etik doğru ve yanlış davranışın '*teorisi*',
ahlak ise onun '*pratiği*'

ETİK SORUN - ETİK İKİLEM - ETİK İHLALI

- etik sorun

- davranışın iyi olmasıyla ilgili (zihinsel süreçte veya toplumsal ortamda) tereddütlerin veya itirazların ortaya çıktığı durum

- etik ikilem

- farklı ilkelerin veya kuralların, yol gösterici olarak eş zamanlı ve birbirine yakın ağırlıklı olarak devreye girmesi, her birinin farklı bir **davranış** seçeneğinin yeğlenmesini gerektirmesi

- bir ilkeye uygun davranmak bir diğerine **aykırı** olmayı gerektirir

ETİK SORUN - ETİK İKİLEM - ETİK İHLALI

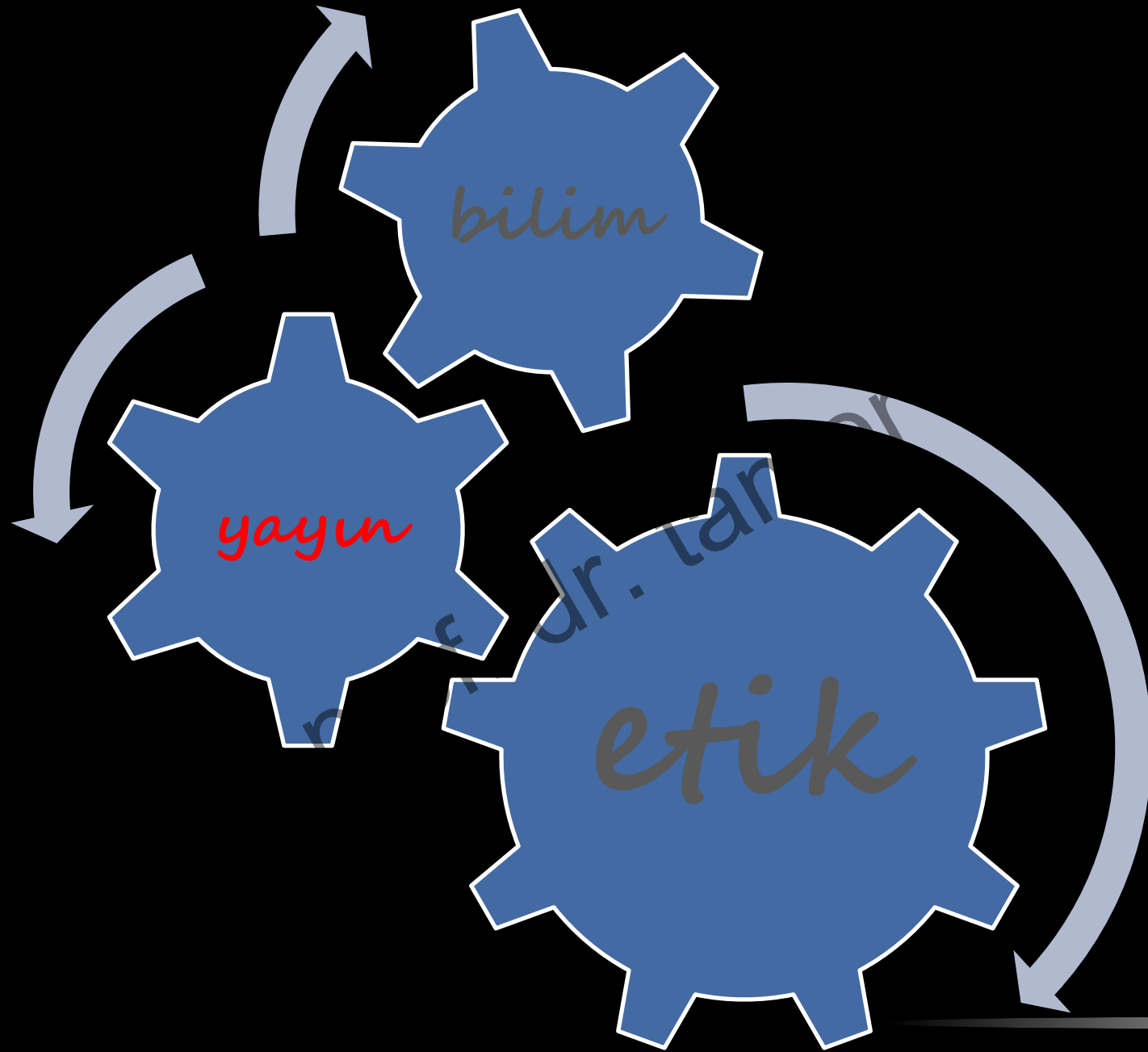
- etik ihlali

- davranışın belli bir / birkaç ilkeye veya kurala, tereddüde yer bırakmayacak biçimde aykırı olması

- genellikle ilkeler arasında ikilemlere düşülür

- ihlal edilen ise daha çok kurallardır

Bilimsel Yayınlarda Etik Standartlar

Yayın Etiği

DÜRÜSTLÜK

enformasyon veya sonuçlar

- saptırılmamalı
- yalana dayandırılmamalı
- yanlış sunulmamalı

dürüstlük bilimsel bilgi için gerekli güveni ve işbirliğini sağlar

- hilekarlık / hata
 - doğruyu duymak isteyen toplumu aldatma
 - roman?

DÜRÜSTLÜK

bilginin analizinde ve sunulmasında

- **kırpma**
 - beğenmediği veriyi yok sayma
- **bulandırma**
 - sonuçları daha iyi gösterme çabasından doğar
- **uydurma**
 - olumsuz veya negatif sonuçlarda

sonuçlar

- **istatistikler**

İSTATİSTİKLER YALAN SÖYLEMEZ
KUPA FİNALİNDE
HİÇ KAYBETMEDİK

OYUN ALANINA
GİRMEK KONUSUNDA
GÖSTERDİĞİNİZ
HASSASİYETE

DİKKAT

hatalar

- deneysel
- yöntemsel
- insani
 - kendi kendini kandırma (görmek istediğini görmek)
 - tarafsızlık
 - menfaat çatışmaları
- dikkatsizlik ≠ hilekarlık
- hata > sahtekarlık
 - ≠ SUÇ (yanlış doz ilaç?)
 - Kant - niyet

DİKKAT

- **deneysel**
 - bilgi toplarken bilimsel aletlerin kullanımında
- **yöntem**
 - istatistik analizi/yorumlanması
 - teorik varsayımlar
 - peşin hükümler (Kopernik'in daire yörünge savı)
- **insani**
 - aletlerin kullanımı
 - hesap
 - veri kaydı
 - sonuç çıkarma
 - makale yazma

prof. dr. tamer akça

AÇIKLIK

- veriler
- sonuçlar
- yöntemler
- fikirler
- etkinlikler
- araçlar

dogma
eleştirisizlik
peşin hükümlülük
güven
verimlilik

meslektaşlarca değerlendirmeye izin
yeni fikirlere açıklık

AÇIKLIK

- sürmekte olan çalışmaların korunması
 - detaylı muhakeme eksikliği
 - takdir ve kabul görme isteği
 - maddi destek beklentisi
- genel bir kural değil bir istisna
 - ticari sırlar
 - askeri sırlar

prof. dr. tamer akça

ONUR PAYI

- motivasyon
- güven ve işbirliği
- adil ödüllendirme
- tanınma
- saygınlık
- prestij
- para
- ödül
- yazar
- alıntı
- eserin tartışılması
- teşekkür

**BİLİMSEL
ÇALIŞMALARDA /
YAYINLARDA ETİK
DIŞI DAVRANIŞLAR**

Korsanlık, Aşırma, yağmalama, hırsızlık (İntihal-Plagiarism)

Daha önce yayınlanmış bir eserin (kitap, makale, sanatsal uygulama) tümünü ya da bir kısmını atıfta bulunmadan, kaynak göstermeden alarak kendi yayını gibi yayınlamak, kendisi adına sunmak

Alıntı

- bilimsel kurallara uymadan kabul edilebilir ölçüleri aşan alıntılar etik dışı
- yapılan alıntı asıl esere olan gereksinimi ortadan kaldıracak ölçüye varmamalı ve yeni eserin bağımsızlığını ve özelliğini ortadan kaldırmamalı
- yeni ürün özellik taşıyan ayrı bir eser **olmalı**
- alıntı yapma serbestisini çalıntı yapma serbestisi haline getirmemeli

Alıntı

- **şekle ilişkin koşul**
 - alıntının belli olacak şekilde yapılması “Aynen alınırsa tırnak içinde gösterilmesi gerekir”
- **anlam olarak alıntı**
 - alıntı yapanın, kendi cümleleri ve anlatım üslubu ile aktarılması
- **“yolsuz alıntı”**
 - esas ve şekle uygun olmayan alıntılar
- **şekil koşulunun ihlal edildiği her durum yolsuz alıntı olup aynı zamanda aşırıdır**
- **aşırma suçtur**

Turkish physicists face accusations of plagiarism

Geoff Brumfiel

Scores of papers are removed from arXiv server.

More than a dozen theoretical physicists at four universities in Turkey seem to be involved in a massive plagiarism scandal. Almost 70 papers by 15 authors have been removed from the popular preprint server arXiv, where many physicists post their work, **by** the server's moderators.

prof. dr. tamer akça

Yayın Etiği

Plagiarism? No, we're just borrowing better English

Ihsan Yilmaz

Physics Department, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Turkey

The accusations made by arXiv that my colleagues and I have plagiarized the works of others, reported in your News story 'Turkish physicists face accusations of plagiarism' ([Nature 449, 8; doi:10.1038/449008b 2007](#)) are upsetting and unfair.

prof. dr. tamer akça

Yayın Etiği

en haylazın sınıf
başkanı yapılma
geleneği
devam ediyor

Plagiarism Detection Softw... x

www.ithenticate.com

BUY CREDITS LOGIN

iThenticate®
Professional Plagiarism Prevention

PRODUCTS CONTENT CUSTOMERS RESOURCES ABOUT

VERIFY ORIGINALITY
Plagiarism Detection & Prevention Technology

- Check written work for plagiarism and attribution
- World's largest comparison database of professional & scholarly work
- Easy to use, results in minutes

Authors & Researchers
BUY CREDITS

Organizations
GET A QUOTE

12%

5 65 words / < 1% match - Publication
Puri, Sapna Cano, David A. Hebrock
pancreatic [beta]-cell function.(OR)

4 55 words / < 1% match - Public
Oliver-Krasinski, Jennifer M.
transcriptional network of
investigation, July 2008

Researcher, Editors & Companies TRUST ITHENTICATE

Protect your reputation
Avoid costly retractions
Prevent copyright infringement

VIEW A DEMO

How to Avoid Plagiarism FREE PAPERS & REPORTS

Self-Plagiarism »
Pressure to Publish »
Costs of Research Misconduct »
More Papers & Resources »

FLOW OF MONEY WEALTH IS NOT

Processing Indicator

- File Check
 - Idle
- File Checks Pending
- Web Check
 - Idle
- Web Checks Pending

Current System Load

Light

60 Second Refresh

in the productive...
ces of goods and...
CEPTABLE LEVEL...
TMENT CHANGES...
OM PRODUCTIVE...
AS INCREASING...
EASING INCOME...
CTS EXPORTERS...
ES THEY ARE NO...
TTIVE INFLATION...
LE GOVERNMENT...
racket CREEP AS...
WORKERS INTO...
AND INCREASES...
NT POLICY ALSO...
MINING INCOME...
AFFECTS individ...
inflation causes...
increase BEYON...
CAUSES INVEST...
ALLOCATE FUND...
PRODUCTIVE A...
AND DECREASI...
INFLATION AFFE...
DECREASES TH...
INFLATION CAN...
GOVERNMENT B...
CREEP AS INCR...
INTO HIGHER T...
GOVERNMENT R...
ALSO PLAYS A P...
DISTRIBUTION

What is DOC Cop?

DOC Cop is a collusion, cryptomnesia and plagiarism detection tool. DOC Cop creates reports displaying the correlation and matches between documents or a document and the Web.

DOC Cop does not take copyright or ownership of material. DOC Cop does not retain material submitted for investigation beyond the time it takes to generate reports.

DOC Cop gathers the evidence and provides the information necessary to judge whether collusion, cryptomnesia or plagiarism has occurred.

Features

- » Check DOC(X) and PDF Files
- » Comprehensive FAQ
- » Detailed Reports
- » Detect Collusion and Plagiarism
- » .DOC or HTML Reports
- » Easy-to-Use
- » Fast Turnaround
- » Free File Check
- » Multiple String Lengths
- » Online Support
- » Processing Indicator
- » Web Based, No Installation Necessary

Recommended Sequence of Use

1. Read the TERMS
2. REGISTER E-mail, Retrieve ID
3. Submit Material (FILE CHECK or WEB CHECK)
4. Monitor Progress (STATUS)
5. Receive Report

latest news

Non-fiction book plagiarism gets more problematic in Vietnam

VietNamNet Bridge

15-Mar-2013

more news

used by the journal of

Anaesthesia and Intensive Care

\$2

Web Check Tokens

Enable **1,000 Word Submissions**

Payment via PayPal

Purchase by April 1, 2013

GET TOKEN

Sahtecilik, uydurma, (fabrication)

- kuru laboratuvarcılık (dry labbing)
- masa başı araştırma (desk research)

prof. dr. tamer akça

Çarpıtma, Saptırma veya aldatmaca (falsification)

- bilimsel sonuçları ve verileri, istemli olarak değiştirmek
 - araştırma kayıtlarını ve elde edilen verileri tahrif etmek, değiştirmek,
 - kullanılmayan gereçleri, cihazları ve yöntemi kullanmış gibi göstermek,
 - araştırmanın veya uygulamanın yöntem ve sonuçlarını kasıtlı olarak değiştirmek,
 - araştırma hipotezine uymayan verileri değerlendirme dışında tutmak,
 - araştırma ve uygulamaların niteliğini bozacak **şekilde** olduğundan farklı sunmak

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

yinelenen yayın(lar), aynı verilerin ve sonuçların birden fazla yayında yayınlanması

- bazı dergiler yazarlarından söz konusu makalenin başka dergide yayınlanmayacağına ait “yazılı olur” alır
- yabancı dilde yayınlanmış bir makaleyi Türkçeye çevirip yayınlamak “ilk” **yayınlandığı** derginin izni ve bunu Türkçe dergide **belirterek** olmalı

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

- özgün bir makalenin kısa özeti, ilk makaleyi basan derginin editöründen izin alarak, başka bir kaynakta veya dilde yayınlanabilir
- makalenin tümüyle, hangi dilde olursa olsun birden fazla yerde yayınlanması etik dışı
- aynı araştırma ya da makaleyi, editörden izin almadan veya yayın organına **gönderilen** derginin editörüne bilgi vermeden **yayınlamak** etik dışı

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

- eğer yayın içeriği çoklu uzmanlık alanını içeriyorsa, yayının farklı dilde yayınlanmasında yarar görüldüğünde ve diğer benzer durumlarda: ilk yayın organından izin alınması ve ikinci yayında ilk yayın yerine ilişkin bibliyografik bilgilere yer verilmesi halinde **çoklu yayın** sayılmayabilir

prof. dr. tamer okçu

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

Kongre

- poster, özet, kongre bildirisi çoklu yayın sayılmayabilir
- bir araştırma sonuçlarını kongre kongre gezdirip, sunan ve her bir sunusunu bilimsel performans olarak değerlendirmek isteyen, bilim jürilerini yanıltmayı hedefleyen anlayış gelişmekte
- bir çalışmanın uluslararası ve ulusal iki kongrede sunulması, aynı özeti yayınlanması, kabul edilebilir ancak atama ve yükseltme ölçütlerinde ayrı ayrı değerlendirilmemeli

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

- bir yayın birden fazla yerde yayınlanamaz?
- bir özgün çalışma; bir dergide yayımlandıktan sonra veri kayıtları geliştirilerek (>%50), orijinal verileri farklı bir hipotezi kanıtlamak ya da reddetmek amacıyla bir başka yönden analizi, özgün makaleyi kaynak olarak vermek koşulu ile duplikasyon sayılmaz

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

- uluslararası kongrelerde sunulan ya da uluslar arası dergilerde yayınlanan bir çalışma ulusal kongrede bildiri olarak sunulabilir
 - ikinci yayın farklı okuyucu kitlesine yönelik olmalı
 - yayınlar arasında bir süre olmalı
- önce dergide yayınlama, sonra kongre sunumu daha uygundur

prof. dr. tamer akca

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

- birden fazla sunumlarda önceki sunum ile ilgili bilgiler kongre başkanlığına bildirilerek düzenleme kurulu tercihinine bırakılmalı
- özet bildiriminde bu bilgi yazılı olarak iletilmeli
- bir makale yalnızca bir dergide yayınlanabilir (ulusal veya uluslararası)
 - ikinci yayında ilk yayın dipnot olarak belirtilir ise çoklu yayın sayılmaz
 - ancak veri ve yorumlar aynı olmalıdır
- çalışma devam ediyor ve ilk yayın ön rapor **şeklinde** ise çalışmanın kesin sonuçları bir başka **yayın olabilir**

Yayın tekrarı, Çoklu yayın (Duplikasyon)

- yazarın tek bir çalışmayı kongre-kongre gezdirmesi
- her bir sunumda puan beklentisi
- bazen özet kitabında yayınlanmasını yeterli bulup kongreye katılmaması
- bunu bilimsel yayın olarak sunması
- bildiriyi sunduktan sonra toplantı salonunu terk etmesi (bildiri tartışması aşamasında salonda bulunmaması) bir başka etik kusurdur

Dilimleme, bölerek yayınlama (salamizasyon)

- bir araştırmamanın sonuçlarını, o araştırmamanın bütünlüğünü bozacak şekilde, yapay bir şekilde bölerek birden fazla yayın çıkarmak
- o araştırmayı niteliği bozmadan tek bir makale olarak yayınlamak gerekir

prof. dr. tamer akça

Yazarlık Hakları

- araştırmaya başlarken yazarlık ve sıralaması bir yazılı protokol ile belirlenmeli
- en sık görülen etik sorunlar
 - armağan-konuk yazarlık (gift-guest authorship)
 - hayali-sanal-gölge yazarlık (ghost authorship)
 - onursal yazarlık (honorary authorship)

Yazarlık Hakları

- aktif olarak çalışmaya katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına katmak
- araştırmmanın tüm aşamalarında aktif katkısı olan bilimcileri yazarlar arasına katmamak
- yazar sıralamasını gereksiz ve uygun olmayan bir şekilde değiştirmek
- bilimsel bilginin sunumu ile aynı **çalışmanın** makalesinde yazar çıkarmak

Yazarlık Hakları

- Haberi olmadan yazar listesine alınmak
 - yazarlar listesini zenginleştirmek
 - yayına ağırlık kazandırmak
 - yayınlanmasını sağlamak
 - bilerek karalanmasını sağlamak için
 - özellikle kıdemli, itibarlı araştırmacılar
- yazarların tümünün imzaladığı yazılı **belge**
- bilerek veya bilmeyerek yazar olmak o **makale** ile ilgili tüm hak ve onur ve suçlamaları **üstlenmeyi** gerektirir

Yazarlık Hakları: Vancouver Antlaşması

- **bir bilimsel yayında yazarlar arasında bulunmak için**
 - çalışmanın planlama, tasarım, analiz ve yorumlamasına katkıda bulunmak
 - yayını hazırlamak veya önemli oranda beyinsel katkı ile düzeltmek
 - yayınlanacak son haline onay vermek gerekir

prof. dr. tamer akça

Yazarlık Hakları

- yazarlık hakkı doğurmayan durumlar

- sadece verileri toplamak
- fonları sağlamak
- bölüm başkanı olmak
- araştırmacının dostu, eşi, arkadaşı olmak
- çalışma grubunu denetlemek
- istatistiksel değerlendirmeler yapmak
- başkalarının çalışmasına sadece yazım aşamasında bulunmak

prof. dr. tamer akça

Yazarlık Hakları

Tez

- birinci isim hakkı öğrencinindir
 - tez fikri ve çalışma öğrenci tarafından yapıldı ise
- tez yöneticisi ya da yöneticileri katkıları oranında yazar olarak sıralanabilir
- fikir ve çalışmanın çoğunluğu danışman tarafından yapılmış ve analiz yapılarak **makale** danışmanca yazılmış ise birinci isim **danışman**, öğrenci ise ortak yazar olur

Yayın Etiği

Destekleyenleri belirtmemek, teşekkür etmemek

- destekleyenlerin belirtilmesi etik bir sorumluluk
- ayrıca bir denetim sorunu
- araştırmamanın yapılması aşamasında veya ulaşılan sonuçlarda destekleyenlerin yönlendirici etkilerinin olup **olmadığının** saptanması açısından önemli

Kaynakların taraflı seçilmesi

yalnızca kendi sonuçlarını destekleyici makaleleri kaynak gösterip aksi yöndeki çalışmalara atıf yapmamak ve göstermemek taraflı yazılımdır

prof. dr. tamer okça

Tarafli Yayın

- bilimsel araştırmalara ekonomik destek sağlayan ticari kurumlar ile araştırma grubu arasındaki çıkar ilişkisi tarafli yayın nedeni
- Çalışmanın bilimsel tarafsızlık içinde yürütüldüğü ve sonuçların temel verilere dayandığı, araştırmacıları herhangi bir çıkar sağlamadığı konusu açıklık kazanmalı
 - Çalışma sonuçlarının yurtiçi veya yurtdişında **sunulması**
 - sonuçların sunulması-yayınlanması aşamasındaki **yardımlar**
 - bölüme-laboratuvara yapılan katkılar en **masum**

**ETİK İHLALINE
ZEMİN HAZIRLAYAN
NEDENLER**

- YÖK ve diğer kurumlar (MEB)
- yayın sayısını artır, çağdaş ülke ol
- son yıllarda indekslere giren yayın sıralamasında 20'li sıraların başlarında
- nitelik?
 - derginin grubu?
 - atıf (SCI) sayısı?
 - etkinlik (impact factor) katsayısı?
 - yaşam kalitesine katkısı?

prof. dr. tamer okça

MİLLİYET – 04 ŞUBAT 2011

'Dünyanın en iyi 500 üniversitesi' arasına bir Türk üniversitesi girdi **ODTÜ**, merkezi İspanya'da bulunan Cybermetrics Laboratuvarları tarafından yapılan araştırmayla "Dünyanın en iyi **500** üniversitesi" sıralamasına girmeyi başardı.

10:42 | 04 Şubat 2011

ODTÜ, dünyadaki 19 bin üniversitenin değerlendirildiği "Webometrics Ranking of World Universities" sıralamasında, bu yıl **321**. sırada yer alarak, dünyanın ilk 500 üniversitesi arasına giren tek Türk üniversitesi oldu.

Ranking of World Universities in the Web

www.webometrics.info

- Güney Afrika
- Arjantin
- Brezilya
- Çin
- Japonya
- Malezya
- Tayland
- Singapur
- Yeni Zelanda

Dünyanın en popüler üniversitelerini internet sitelerine ziyaretçi sayısı ile ölçen bir araştırmadır. En çok ziyaret edilen üniversite sitesi sıralamanın en üstünde yer alır.

ODTÜ: 493

The Times Higher Education (ThompsonReuters işbirliği ile)
<http://www.timeshighereducation.co.uk/world-university-rankings/>

- **Bilkent Üniversitesi: 112**

prof. dr. tamer akça

TÜBA – Türkiye Bilimler Akademisi

2009 YILI TÜBA ÜNİVERSİTE DERS KİTAPLARI TELİF VE ÇEVİRİ ESER ÖDÜLLERİNİ KAZANANLAR

(<http://www.tuba.gov.tr/tr/destek-ve-odul/odul-programlari/tuba-universite-ders-kitaplari-telif-ve-ceviri-eser-odulleri-kazananlar/1032-2009-YILI-TUBA-UNIVERSITE-DERS-KITAPLARI-TELIF-VE-CEVIRI-ESER-ODULLERINI-KAZANANLAR-458.html>)

Sağlık Bilimleri

- *İmmünoloji*, Yedinci Baskıdan Çeviri, Çev. Ed.: Prof. Dr. Turgut İmir, 2008 (*Immunology*, David Male, Jonathan Brostoff, David B. Roth & Ivan Roitt, 7. Ed., 2006). (Çeviri)
- *Klinik Mikrobiyoloji Cilt 1-2*, Çev. Ed.: Prof. Dr. Ahmet Başustaoğlu, 9. Baskı, 2007 (*Manual of Clinical Microbiology*, Patrick R. Murray, Ellen Jo Baron, James H. Jorgensen, Marie Louise Landry & Michael A. Pfaller, 9. Ed., 2007). (Çeviri)

- son yıllardaki ödülleri; başka ülkelere göç etmiş Türk asıllı bilimcilere

prof. dr. tamer akca

Yayın Etiği

BİLİMSEL UNVAN

sadakat > liyakat

Yayın Etiği

ETİK İHLALLER

- etik ihlaller giderek daha fazla yabancı dergi editörünün dikkatini çekmekte
- Türkiye'den gelen makaleler daha **dikkatli!** değerlendirilmekte
- yok saymak > ceza
- etik kurullar ne kadar etkin / stand**art**

prof. dr. tamer akça

NEDENLER

- **bir şey olmaz abi**

- analitik ve etik/felsefi düşünceden yoksun eğitim
- kadercilik
- bize bir şey olmayacaksa sorun yoktur

- **idare et abi**

- yakalandığında karar vericilerin duygularına hitap edebilme yeteneği
- böylece ihbar edenler cezalandırılabilir

- **bir daha olmasın**

- Anayasa'yı bir kez de Cumhurbaşkanı'nın **delmesinden bir** şey çıkmayacağı için ülkesi

Yayın Etiği

Bilimsel araştırma yapmak için	1	2	3	4
Çalıştığım kurumun yeterli araştırma kültürü var	<u>%4.5</u>	%13.6	%45.5	%36.4
Beni teşvik eden kıdemlilerim (uzman, öğretim üyesi, klinik şefi vs.) var	<u>%13.6</u>	%40.9	%27.3	%18.2
İyi iletişim kurabileceğim çalışma arkadaşlarım var	<u>%2.3</u>	%38.6	%31.8	%27.3
Yeterli zamanım var	<u>%38.6</u>	%34.1	%18.2	%9.1
Gerekli maddi desteği sağlayabilirim (fon, burs, teşvik vs.)	<u>%50.0</u>	%45.4	%2.3	%2.3
Sağlık personelinin (hemşire, fizyoterapist vs.) gerekli hizmeti alabilirim	<u>%13.6</u>	%45.5	%27.3	%13.6
Kütüphane/internet ve laboratuardan yeterli ölçüde yararlanabilirim	<u>%6.8</u>	%31.8	%43.2	%18.2

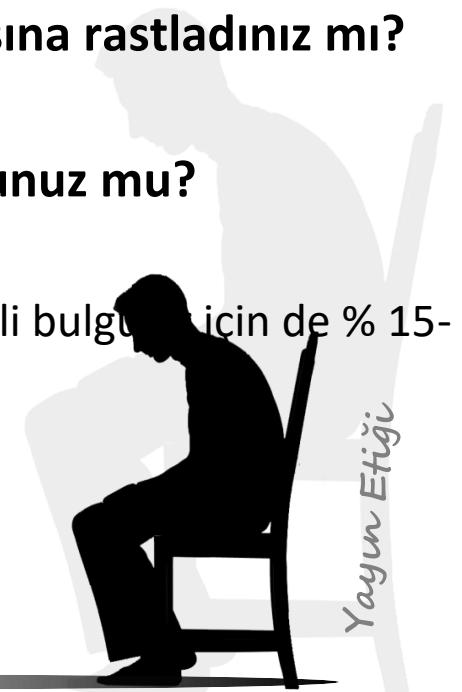
1: katılmıyorum 2: kısmen katılıyorum 3: çoğunlukla katılıyorum 4: kesinlikle katılıyorum

**Bilimsel Üretkenliği Etkileyen Çevresel Faktörler
'Araştırma Görevlisi ve Uzman Hekim Perspektifi'**

“Yayın Etiği” Araştırma Anketi Sonuçları – 2009

- Çalıştığınız dergide etik sorunlarla karşılaşma oranınız nedir?
 - hiç karşılaşmadım: % 20
 - %1 karşılaşmaktayım: % 30
 - % 5 karşılaştım: % 15
 - % 10 karşılaştım: % 30
 - % 20 karşılaştım: % 5
- Bir makalenin bölünerek ve hafifçe değiştirilerek farklı dergilerde yayınlanmasına rastladınız mı?
 - hayır: % 55
- Başkalarına ait verileri/yayınları atıf yapmadan kullanma durumuna tanık oldunuz mu?
 - hayır: % 75
 - tespiti mümkün değil; özellikle tablo ve şekillerde rastlıyorum; tartışmadaki çeşitli bulgular için de % 15-20 oranında kaynak verilmesini istemem gerekiyor...

“Yayın Etiği” Araştırma Anketi Sonuçları – 2009

- Araştırmaya katkısı olmasa da meslekte ünlü bir ismi veya gönderileceği dergide danışman veya editör listesinden bir ismin yazarlar listesine eklenmesi durumu yaşadınız mı?
 - hayır: %65 / evet: %30 / bilmiyor: %5
- Başka bir araştırmacının makalesinin bir kısmını ya da tamamını kaynak göstermeden kullanma olayına rastladınız mı?
 - hayır: % 85
- Aynı araştırmacının bir kaç bölüme ayrılarak farklı dergilerde yayınlanması olayına tanık oldunuz mu?
 - hayır: % 70
 - dergime gönderilen 2-3 makaleyi tek makale haline getirtip yayınladığım veya tek postere indirttiğim oluyor
- Araştırmada yer alan sayısal değerlerle oynanması olayına tanık **oldunuz** mu ?
 - hayır: % 80

“Yayın Etiği” Araştırma Anketi Sonuçları – 2009

- **Bilimsel yazılardaki isimlendirmede ilke olarak çalışmaya/makaleye katkı sağlamasa da klinik şefi, bölüm başkanı veya bir akademik üst bulunmalı mıdır?**
 - kesinlikle hayır ek cevabı veren editörler olmakla beraber totalde % 85 oranında hayır
- **Akademik üst veya tez danışmanı, tezin sahibi dışında yazıda birinci isim olabilir mi?**
 - hayır: %75 / evet: %20 evet, hem evet hem de hayır: % 5
- **Akademik üst veya tez danışmanı, tezin sahibinin adı olmadan yazıyı yazabilir mi?**
 - hayır: % 100
- **Klinik şefi veya Anabilim/Bilim dalı başkanının izni ve onayı olmadan o bölümden bilimsel bir yazı gönderilebilir mi?**
 - evet: % 65 / hayır: %30 / fikrim yok: % 5
- **Tez danışmanının adı yazıda kaçınıcı sırada olmalıdır?**
 - birinci: %40 / emeğine göre: %50
- **Tez sahibi yazıda kaçınıcı sırada olmalıdır?**
 - birinci: % 85 / emeğine göre % 15

ÖRNEKLER

Prof. Dr. Kurtuluş Töreci – ANKEM Editörü

Bir tarihte Fakülte kitaplığında çalışırken tezleri arşivlemekte olan bir görevli geldi ve “bu iki tez kelime kelime aynı, onları nasıl arşivleyeyim” diye sordu. Dediği doğru. Aynı anabilim dalından 5 yıl ara ile, ikincisi yabancı uyruklu bir asistana ait iki uzmanlık tezi. Her şey aynı da ikincide rakamlar iki kata çıkarılmış. Örneğin ilkinde “120 hastanın 100’ü, ikincisinde “240 hastanın 200”ü” olmuş, yani abartılmış. Böylece yeniden oran almak zahmetine de girilmemiş. Konuyu Fakülte Yönetim Kuruluna götürdüm. İkinci tezin iptalini, birkaç yıldır ülkesinde uzman olarak çalışan yabancı uyruklu doktorun uzmanlığının iptalini ve ülkesine bildirilmesini **bekliyorum**. “Tez hazırlamamış ama uzmanlık bilgilerini edinmiştir. **Kaç yıldır** ülkesinde uyguluyor. Şimdi uluslararası bir problem **yaratmayalım**” dendi ve dekanın çağırıldığı anabilim dalı öğretim **üyelerine bir diskur** çekmesi ile konu kapatıldı.

Prof. Dr. Kurtuluş Töreci – ANKEM Editörü

- İlk yazarı yardımcı doçent, son yazarı birim başkanı olan bir makale geldi. Ön redaksiyondan sonra isim ve adresleri silerek 4 bilimsel hakeme gönderdim. Ama gafletime gelmiş, bir hakem yerine son yazar olan birim başkanına göndermişim. Yaşıma atfeder diye düşünüyorum. Benimle dalga geçmesini beklerken, çok ciddi ve yararlı bir hakem raporu geldi. Rapor, birçok önerilerden sonra, “her ne kadar yazarların konu ile ilgili bilgi ve deneyimlerinin yetersiz olduğu anlaşılıyorsa da, bu düzeltmeler yapılarak yayınlanabilir” diye bitiyordu. O düzeltmelerden sonra yayınlandı ama ne öncesinde, **ne** sonrasında birim başkanının makale ile bir ilişkisi **olmadığını**, birkaç defa bir araya geldiğimizde bir reaksiyon vermemesinden anlıyorum.

Prof. Dr. Kurtuluş Töreci – ANKEM Editörü

- **Ben:** Makalende kullandığın şekli bir yerden aldığın çok açık ama ne şekilde, ne metinde asıl makaleyi site etmemişsin.
- **Yazar:** Çok mu gerekirdi?
- **Ben:** Tabii. Hatta yazılı izin alman gerekirdi. Sahibi fark etse çok ağır suçlama altında kalırsın.
- **Yazar:** Aman hoca, sen de ANKEM Dergisini Amerika'da elden ele dolaşıyor mu sanıyorsun. Nereden fark edecek!
- **Ben:** Sen dükkan sahibi fark etmeyecek diye bir şeyi cebine atar mısın?
- **Yazar:** Teessüf ederim hoca, beni hırsız mı sandınız. **Hem şekli** yazıma atılm diye yazarının bir zararı olmayacak. **Halbuki** dükkan sahibine zarar vermiş olur.

Yayın Etiği

Prof. Dr. Kurtuluş Töreci – ANKEM Editörü

- Ben genç doçentken bir başka birimde doçent olan iki arkadaşım bir dergi için bir makale hazırlamışlar. Hocaya da gösterelim, belki önerileri olur demişler (aslında göstermeseler başları derde girerdi). Hoca makaleyi almış, belki başlığı bile okumadan başa adını yazmış ve gönderin demiş.
- Yine aynı tarihlerde bir anabilim dalı başkanının yanına bir iş için gittiğimde kıdemlice biri ile 4-5 yazarlı bir makalelerini gözden geçiriyorlardı. Bir tabloda toplamın yanlış olduğunu fark ettiler. Hoca “kim hazırladı bu tabloyu” diye **sordu**. Makalede 3. yazar olan bir asistan. Onun adını çizdi, **biraz** düşündü ve yerine bir başkasının adını yazdı.

prof. dr. tamer akço

Yayın Etiği

Prof. Dr. Kurtuluş Töreci – ANKEM Editörü

- ANKEM'e 3 yazarlı bir makale geldi. Benim ve hakemlerin önerileri ile makale, yazışmacı yazar olan ilk yazara birkaç defa gidip geldikten sonra, son revizyon geldiğinde makalede yazar adları ikiye inmiş, 3. yazarın adı çıkarılmıştı. İlk yazara “adı çıkarılan kişi itiraz eder, hukuki sorunlar çıkar” diye ikaz ettiğimde “biz onunla anlaşmıştık, birimizin makalesine diğerrinin de adını koyuyorduk. Artık böyle yapmamaya karar verdik. Zaten makaleyi hiç görmedi ki itiraz etsin” dedi.
- Bir ANKEM Kongresinde poster tartışmasında 3 yazarlı bir posterde konu ile hiç ilgisi olamayacak bir bilim **dalından** olan 2. yazarın o çalışmada ne yaptığını sordum. Tartışmacı “O benim eşim. Akşamları bilgisayarda posterimi yazdı” **diye** cevapladı. “Ben posterimi yazarken o çocuğa **baktı**” **da** diyebilirdi.

Prof. Dr. Kurtuluş Töreci – ANKEM Editörü

- Okuduğum yabancı yayınlarda rastlamadığım bir etik dışı davranışa da yine bir doçentlik dosyasında rastlamıştım. Dosyada aynı dergi tarafından birkaç gün içinde 15 yayın için verilmiş kabul yazıları vardı. Bütün yayınlarda aynı 5 yazar adı ve her yazar üçer yayında birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sırada. Beş kişi protokol defterlerini açmış, herbiri üçer yazı oluşturmuş. Bana biri geldi ama **belli ki** beş kişinin de yayın listesi 15'er yayın zenginleşmiş

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- eğitim reformu; tümüyle özgür bilim ve bilimsel düşünce, genç kuşaklara bilim insanı kimliğini benimsetme ve bilimsel araştırmaları özendirme
- bilime ve bilim etiğine saygılı bir toplum bilinci (daha ilkokulda)
- bilimsel araştırma laboratuvarlarına mühürlü ve denetime açık laboratuvar defteri kullanma zorunluluğu
- etik ihlaller görmezden gelinmemeli, etik kurullarda duyarlı ve etik bilinci yüksek üyeler, kararlar arasında çifte standart olmamalı

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- yerel etik kurulların çalışmaları sıkı denetlenmeli, şikâyet üzerine bu etik kurullarda çalışanlara yaptırım uygulanabilecek yasal düzenlemeler
- yeterli ve geçerli hipotez oluşturup uygun yöntemlerle araştırma yapabilecek bilim insanları yetiştirilmeli
- bilim insanının niteliği ve görüntüsü düzeltilmeli
- akademik aşamalarda liyakat ve etik değerlere saygı ön planda
- yayın olsun torba dolsun mantığı terk edilerek nitelikli yayın

er-Râzi (864-925)

Bir dirhem ilim, bin okka edebe muhtaçtır

prof. dr. temer akça

kaynaklar

- Resnik DB., **Bilim Etiği**. Çev: Vicdan Mutlu. Ayrıntı, 2004.
- Aydın E. **Araştırma ve Yayın Etiğinde Araştırmacının Değerler Sistemi**. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık. 21 – 29. 2009.
- Uzbay T. **Bilimsel Araştırma Etiği**. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık. 19 – 26. 2006.
- Özdemir O., Gökçe Kutsal Y. **Bilimsel Üretkenliği Etkileyen Çevresel Faktörler 'Araştırma Görevlisi ve Uzman Hekim Perspektifi'**. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık. 79 – 79. 2010.
- Tübitak Ulakbim Türk Tıp Dizini Komitesi. **"Yayın Etiği" Araştırma Anketi Sonuçları – 2009**. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık. 97 – 101. 2009.
- İnci O. **Bilimsel Yayın Etiği İlkeleri, Yanıtlmalar Yanıtlmaları Önlemeye Yönelik Öneriler**. Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık. 69 – 90. 2009.
- Töreci K. **Yayın Etiğine Aykırı Yerli Örnekler**. Sağlık Bilimlerinde Süreli **Yayıncılık**. 29 – 35. 2010.

Ever tried. Ever failed.

No matter.

Try again.

Fail again. Fail better.

beckett

Y